

Sverigs private Seddelbanker.

Af cand. jur. **J. Heckscher.**

III. Seddeludgivelsen.

Naar man i Overensstemmelse med Banknotens Begreb opfatter den som en af Banken udstedt, til enhver Tid forfalden Gjældsfor skrivning til Ihænde haveren, hvilken Modtageren kun frivilligt tager i Betaling, indeholder en Tilladelse for private Instituter til at søge Fordel ved denne Art Bankforretninger ikke nogen egenlig Fare for det Samfund, der forøvrigt træffer de fornødne Sikkerhedsforanstaltninger mod Misbrug af denne Tilladelse. Omsætningen vil til enhver Tid forstaa at optage netop saa Meget af private Omløbsmidler, som den behøver, den vil trods alle Kunstgreb aflevere de overflødige Sedler til Indløsning snarest muligt og vil ikke ved den frie Konkurrence — som paa dette Omraade kun har en meget betinget Gyldighed — forledes til at rokke ved Prisen paa en Vare, hvis Natur just er at være Værdimaaler for alle andre. Den Bank, som vover sig ind paa at spekulere i Seddeludgivelse, vil snart se sin Kredit ødelagt, inden den endnu har kunnet gjøre Samfundet nogen Skade. Men udgjøre Banknoterne altsaa kun et blandt flere til en vis

given Tid frivilligt benyttede Omløbsmidler, saa beror det paa Samfundets Tilstand; ofte tilsyneladende paa dets Luner, i hvilket Omfang det vil benytte sig af Banksedlerne til sine Omsætninger; thi det kan til en vis Grad næsten undvære dem og erstatte dem med andre Omløbsmidler. Det anses af Økonomerne endog for et Tegn paa en udviklet Samfundstilstand, naar Kreditmidler som Bankanvisninger, Girooverførsler og Mellemløbsanstalter gjøre Banksedlerne mere og mere overflødige, og der mangler ikke Exempler, baade fra Storbritannien og Tyskland, paa Banker, der frivilligt have opgivet deres Noteprivilegium, fordi det blev dem for kostbart eller mistede sin Værdi.

I Sverig maa dette Privilegium vel endnu anses for en Forretning, der betaler sig; Seddelbankerne vilde i modsat Fald ikke give et saa godt Udbytte (ikke sjældent over 10 pCt.). Men ligesom dette gode Resultat ikke er saa meget bedre end det, hvorved Aktiebankernes Interessenter kunne glæde sig, saaledes kan det i det Hele taget antages, baade at selve Seddeludstedelsen kun for en ringe Kvota bidrager til Udbyttet, og at denne Gren af Bankforretningerne langt fra er i Tilvæxt, snarere det Modsatte. Som det fremgaar af Slutningstabellen til nærværende Afhandling, har Stigningen fra 1871 til 1879 kun været ringe som Helhed betragtet. Selv om man gaar endnu længere tilbage i Tiden, vil man finde, at Tilvæksten ikke er stærk. I 1853, da der kun eksisterede 8 ensk. Banker, vare disses samlede Seddelomløb c. 20 $\frac{1}{2}$ Mill.; nu udgjør de 28 eksisterende Bankers c. 49 Mill. Ganske vist er dette en respektabel Forøgelse, næsten 2 $\frac{1}{2}$ Gange den første Sum; men i samme Tidsrum er Indlaanssummen voxet 50 Gange og Postremisvexlerne voxede op fra Intet

til c. 6 Mill. Ja tager man — hvad man bør gjøre for at danne sig et virkeligt Billede af Samfundets Seddelbehov — alle Sedelbankernes (incl. Rigsbankens) Noteomløb under Et, saa viser det sig, at dette næsten er konstant, afset naturligvis fra tilfældige eller periodiske Svingninger:

Ved Udgangen af Aaret 1854	udgjorde dette Mill.	75,23
— — — 1855	— — —	90,11
— — — 1857	— — —	69,55
— — — 1859	— — —	60,26
— — — 1869 ^{*)}	— — —	58,90
— — — 1873	— — —	111,94
— — — 1878	— — —	72,79
— — — 1879	— — —	80,81

Som tidligere antydet, vil de ensk. Bankers Seddelomløb med dette Aars Begyndelse tage af ikke ubetydeligt, idet de ikke kunne udstede Sedler under 10 Kroner. I Aaret 1879 har Forholdet næsten gjennemgaaende været det, at Femkronesedlerne udgjorde c. $\frac{1}{3}$ af alle de om-løbende Sedlers Værdi, og skjønt Tikronesedlerne vel i adskillige Forbindelser ville forstaa at erstatte Femkronesedlerne, maa det dog ventes, at disse ville efterlade et føleligt Savn i de ensk. Bankers Regnskaber. For at bøde derpaa — og tillige, kunde det synes, for paa en praktisk og nem Maade at sætte Rigsbankens Sedler paa de ind-dragne Privatbanksedlers Plads — har man ved Fdg. af 20. Juni 1879 givet de ensk. Banker Ret til hos Rigs-banken at optage et Laan i dens Femkronesedler, svarende til det Gjennemsnitsbeløb, vedkommende ensk. Bank i de sidste 12 Maaneder har haft løbende i saadanne Sedler,

^{*)} Tallene for dette og foregaaende Aar ere efter Leffler l. c. S. 54—55.

et Laan hvoraf kun svares en lav Rente (i 1880 2 pCt., i de 4 følgende Aar 3 pCt.). —

Det bliver nu at undersøge, hvilke Forsigtighedsregler Lovgivningen har truffet for at sikre Sedlernes Indløselighed og betrygge det Publikum, der, som forud udviklet, kun ufuldkomment kan vurdere deres Sikkerhed. Paa dette Punkt har man i Sverig valgt en Vej, som vel ikke er uden Forbilleder, men dog væsenligt forskjellig fra de Systemer, Centralbankerne følge. Imellem den ubundne Frihed, der indtil 1845 herskede i Skotland, og den strenge Dækningstheori, der som eneste rationelt Grundlag for Seddeludstedelse fordrer Møntmetal, ligger der en Syndflod af mulige og realiserede Systemer, der dog i vor Tid mere og mere bevæge sig henimod den saakaldte «bankmæssige» Dækning ved Hjælp af egenlige Handelspapirer, navnlig diskonterede Vexler. Denne Retning staar den svenske Ordning temmelig fjern. Grundtrækkene i den sidste ere følgende:

Af Grundfonden skal mindst 60 pCt. forvandles til et saakaldt «Grundfondshypothek», bestaaende af — for mindst Halvdelen — let sælgelige, rentebærende Obligationer og — for Resten — af Prioriteter i faste Ejendomme, paa Landet under Halvdelen af Vurderingssummen, i Byerne under Halvdelen af Brandforsikrings- eller Vurderingssummen. Dette Grundfondshypothek deponeres hos det Offenlige (navnlig Amtstuerne).

Seddeludstedelsen tør nu ikke overstige den samlede Sum af følgende Værdier:

1) Grundfondshypotheket, 2) Reservefonden, for saa vidt denne er placeret i tilsvarende Sikkerheder, 3) Bankens «Fordringer» indtil højst 50 pCt. af Grundfonden, dog kun saafremt Bankens Kasse af Kronemønt i Guld gaar op til

10 pCt. af Grundfonden, 4) al ved Hovedkontoret liggende, Banken tilhørende Guldchronemønt udover 10 pCt. af Grundfonden samt umøntet Guld og fremmed Guld mønt.

Overskridelser af disse Regler straffes med Bøder paa 1000 Kr. for hver Dag, Overskridelsen varer udover 10 Dage; i Gjentagelsestilfælde kan Regeringen tilbagekalde Octrojen.

Grundlaget for Seddelemmissionen danner altsaa Grundfondshypotheket, de i offentlig Forvaring indsatte Prioritetsobligationer og realisable Effekter, hvori Bankens Stiftelseskapital for største Delen er nedlagt. Vexler og andre Bankpapirer komme kun subsidiært i Betragtning, nærmest som en Opmuntring for Bankerne til at holde en Guldbeholdning. Mønt er det mest subsidiære af alle Dækningsmidlerne. Mod dette System er der rejst Indvendinger af Betydning og fra forskjellige Standpunkter. Man har mindet om, at man maa gaa til Nordamerika for at finde en tilsvarende Dækningsmaade, baseret paa offentlige, i Statens Værge deponerede Værdier^{*)}; dog indeholder, vel at mærke, det svenske System ikke den dobbelte Uregelmæssighed som det nordamerikanske: at grunde Privatbanksedlerne paa Statsforskrivninger, altsaa betinge Udstedelsen af et Laan til Staten, og tillige at lade Staten indestaa for Privatbanksedlernes Indløsning^{**)}, to Garantier, der i Grunden gjøre hinanden overflødige. I denne vistnok tilfældige Lighed ligger der intet Foruroligende. Men af den «bankmæssige» Dæknings Forsvarere rejses det Spørgsmaal: Kan den deponerede Sikkerhed virkeligt yde nogen Garanti i et kritisk Øjeblik? I trange Tider og Kriser køber Ingen Prioriteter og rentebærende Pa-

^{*)} s. Kjær l. c. S. 95 og 109.

^{**)} jfr. Wagner, System d. Zettelbankpolitik S. 141 ff.

pirer, saa kommer det først og fremmest an paa Guldbeholdningen og dernæst paa Vexelportefeullen og lignende rediskontable Værdier*). Og det kan forstaas, at man har været tilbøjelig til at henvise til, hvorledes et System som det angivne nærmer sig til John Law's for længe siden forkastede Methode at grunde Seddeludgivelse paa Sikkerhed i faste Ejendomme.**)

Det kan vel neppe negtes, at de angivne Forskrifter frembyde den Mangel, at de ikke fordre i al Fald et Minimum af Guld som Basis for Seddeludstedelsen. Saa mærkeligt det end ser ud, er det dog virkeligt Tilfælde, at der fra Lovens Side ikke er nogen Nødvendighed for, at en ensk. Bank har et Guldstykke i sin Kasse, uagtet den er forpligtet til at indløse sine Sedler med Guld ved Hovedkontoret (ikke ved Filialerne). Netop fordi denne sidste Forskrift medfører en faktisk Nødvendighed for at holde en mindre Guldbeholdning, er Faren herved dog ikke saa stor. Men unaturligt er det ganske vist ikke mindre, at Bankens Portefeuille kun er stillet i anden Række; thi Grundsætningen om Sedlernes Tilbagestrømning til Banken som en nødvendig Regulator for Seddel-emissionen, ja som det eneste sikre Kjendemærke paa Omsætningens Trang til Seddelforsyning, fyldestgøres kun daarligt, naar Sedlerne hvile paa en fast Kapital, som en Gang for alle er nedlagt i uforanderlig Form. Ogsaa denne Betænkelse er dog væsentlig theoretisk. Der gives nemlig andre Maader, hvorpaa Bankerne kunne gjøre sig til det, Macleod kalder «centres of attraction»

*) s. især Hertzbergs livlige Udvikling l. c. S. 92 ff.

***) s. Agardh, om Bankväsendet och Penningetheorien, Stockh. 1865, S. 303—4.

for Seddelemissionen. Netop i denne Retning er Ligheden mellem de skotske*) og de svenske Banker slaaende. Ved at give Rente endog paa de mindste Beløb kalde Bankerne med Nødvendighed de overflødige Sedler tilbage fra Omsætningen, og ved den vel ikke gjensidige, men i høj Grad lettede Indløsning af Sedler, navnlig hos en for 19 Banker fælles Kommissionær i Stockholm og Göteborg (Skandin. Kredit-Aktiebolaget) finde Sedlerne snart Vejen tilbage til deres Udstedere.

Den Hovedbetænkelighed er imidlertid naturligvis desuagtet tilstede, at Bankerne eller en og anden af dem i en Krise ikke hastigt nok vil kunne skaffe Midler til at indløse Sedlerne, naar Dækningen er af en saa ejendommelig bunden Art. Men dette Spørgsmaal kan ikke behandles in abstracto for de ensk. Banker; det maa ses i Forhold til Landets øvrige Omløbsmidler, navnlig Rigsbanksedlerne, og staar altsaa i en uopløselig Forbindelse med Sverigs hele Økonomi. Til en saa udstrakt Undersøgelse er Stedet ikke her, og dette Spørgsmaal maa derfor i sin Almindelighed staa hen, saa meget mere som Seddeldækningen hører til de Problemer, hvorom man aldrig synes at kunne komme til Enighed; faa Banklovgivninger have vel i denne Henseende været omhyggeligere forberedte end den britiske af 1844—45, og ingen har vel været udsat for skarpere Angreb bagefter og beredt sine Ophavsmænd større Skuffelser. Kun saa Meget til Belysning af dette vigtige Spørgsmaal:

Til Grund for den Kritik, man har rettet mod den nys skildrede Seddeldækning, ligger som sagt især den Betragtning, at en Række smaa Privatbanker uden selv-

*) jfr. Macleod, theory and practice of banking I S. 406 ff.

stændig Guldbeholdning og uden tilstrækkeligt Herredømme over Markedet til i et givet Øjeblik at skaffe sig, hvad de behøve, paa et kritisk Tidspunkt ere prisgivne det Stormløb, der vil finde Sted imod dem, for saa vidt de ikke tages under Armene af en mægtig Centralbank, der har Vilje og Evne til at hjælpe dem. De ensk. Banker ere nu imidlertid ikke saa aldeles blottede paa Guldforraad, som det kunde være at befrygte. Uagtet deres Seddelomløb, set som en Helhed, ikke gennemgaaende overstiger den samlede Sum af de Sikkerheder, der nærmest skulle tjene Sedlerne som Dækning (Grundfonds- og Reservefondshypotheket) og uagtet de altsaa af Hensyn til Seddeludgivelsens Udstrækning ikke behøve nogen Guldbeholdning, holde de dog imellem 8 og 9 Mill. i Guldkasse, en ganske vist beskeden Sum, der i de sidste 4 Aar har holdt sig temmelig konstant, men dog altsaa c. 15 pCt. af Grundfonden og c. 16—18 pCt. af Seddelomløbet. Det skal imidlertid indrømmes, at dette Forhold kan stille sig forskjelligt for de forskjellige Banker (for Øjeblikket ere Afvigelserne dog ikke store), og Faren for, at den enkelte Bank ikke kan indløse sine Sedler, kan derfor være tilstede lige fuldt. Men det er af Interesse at bemærke, at de Erfaringer, Systemet i den Henseende har gjort, ikke tyde paa en saa stor Fare. Landet har siden Seddelbankernes Oprettelse vel ikke gennemgaaet nogen af de Alt omstyrtende Kriser, i hvilke det engelske System har høstet saa bitre Erfaringer; men det har dog ogsaa haft sine haarde Tider, i hvilke der har været stillet store Krav til Bankerne og været megen Mistro paa Færde. I 1857 vare de ensk. Banker endnu faa og lidet udviklede; det kan af det sparsomme Materiale dog ikke ses, at Seddelemmissionen som Helhed led noget stort Afbræk,

skjønt de ensk. Bankers samlede Seddelomløb sank med c. 20 pCt. i Forhold til det foregaaende Aar for i 1858 næsten at naa sit forrige Omfang. Fra den Tid, som ligger os allernærmest, vil man imidlertid snarere kunne vente at finde Exempler herpaa; thi Bankerne have selvfølgelig været stærkt interesserede i de mange Kalamiteter, der i 1878—79 ramte Landets Næringer, specielt Exportindustriene. Ikke desto mindre viser der sig ingen stor Formindskelse, hverken i den samlede Seddeludgivelse eller i de enkelte Bankers; de Millioner, hvorved Tallet er sunket i de efter 1876 følgende Aar, maa snarere tilskrives en formindsket Omsætning end en Mistillid til Banksedlerne. Ser man hen til de enkelte Banker hver for sig, saa synes Seddelemmissionen at fremvise de regelmæssige, periodiske Bølgebevægelser; men pludselige Spring og Afbrydelser er der intet Spor til. For at nævne et specielt Exempel: Stockholms E.B. var som bekjendt i Slutningen af 1878 særligt lagt for Had; undersøger man nu Maanedsopgivelserne for Seddelomløbet, kan der ikke spores nogen Nedgang; Formindskelsen har her langt mere ramt Depositionerne end Sedlerne. Man har endog fra den Tid en betegnende Anekdote om en Mand, som med megen Bestemthed forlangte sine endnu ikke forfaldne Depositioner i sidstnævnte Bank udbetalte; da han havde faaet dem — i Form af «Enskilda Bankens» Sedler — gik han ud af Døren med det determinerede Udraab: «Nu skal jeg lægge disse hen i min Skuffe, og Ingen skal faa mig til at betro dem til nogen Bank.» Skulde nu ikke desto mindre Mistilliden en Gang vaagne — ja saa er det højst sandsynligt, at Statsbanken vil faa et svært Arbejde; men det er da paa dennes Organisation der vil være at lægge størst Vægt, og man har da ogsaa i de

senere Aar været tilbøjelig til at ønske den underkastet Reformer, som mere gjorde den til en Centralbank i teknisk Forstand og betog den Karakter af Privatbankernes Konkurrent.

Hvad der i denne Sammenhæng dog først og fremmest bør erindres, det er, at de ensk. Banker mere lægge Vægt paa Depositovirksomheden end paa Seddeludgivelsen (se ogsaa Kjær l. c.). Hvis der ingen Fare er ved, at Bankerne sidde inde med over 150 Mill. af Publikums Midler i Form af korte Indlaan, saa kunne de vel ogsaa beholde de c. 50 Mill., de have i Form af Seddelkredit. Naar de for Indlaanenes Vedkommende ikke have anden Dækning end den, de finde for hensigtsmæssig at anskaffe, saa kan Faren ved en lidt uhaandterlig Notedækning — en Dækning, der i al Fald kan betegnes som afgivende fuld Valuta — ikke være det Afgjørende. En dygtig Bestyrelse vil ogsaa vide at skaffe Sedlerne en faktisk Dækning af mere realisabel Natur end den legale. I sidste Instans beror altsaa Alt paa de Aktiver af «bankmæssig» Natur, som Passiverne svare til; til denne Side af Sagen skulle vi i et af de nærmeste Afsnit komme tilbage.

Vil man imidlertid gaa ud fra, hvad der med de refererede Lovbestemmelser for Øje har en Del for sig og muligvis kan blive nødvendigt for Benyttelsen af Seddelprivilegiet, at Sedlerne i Henseende til Dækning maa holdes ude fra Indlaanene og særlig ses i Forhold til det af Loven foreskrevne, af Hensyn til dem anskaffede og normerede Hypothek, saa staar det maaske nok i Strid med Banksedlernes økonomiske Begreb at tage en saadan Dækning for god; men det kan dog nok forstaas, hvorfor saa mange Stater have godkendt en Opfattelse, der saa lidt stemmer med videnskabelige Resultater. Formaalet

for Notedækningen er, siges det, at sikre Sedlernes Indløselighed; dette Formaal opnaas ved, at Sedlerne anvendes til Anskaffelsen af Aktiver, der svare til denne Bestemmelse; thi Dækningen er i teknisk Forstand de for vedkommende Passiver anskaffede Aktiver (s. Wagner l. c. S. 264). Fra dette Udgangspunkt er det strengt taget kun rede Penge og ædle Metaller, til Nød korte Udlaan mod Vexler o. desl., der kunne benyttes som Sedlernes Dækning. Men saaledes som Fordringen om en rationel Seddeldækning her er formuleret, kan den ikke tages for bogstaveligt. Faktisk anvendes Sedlerne jo til Anskaffelsen af alle mulige Aktiver; de ere jo just en Lettelse i den Byrde, som en stor Kassebeholdning vilde paalægge Banken. Jo mere man dernæst vil accentuere Nødvendigheden af en Dækning, der holder Sedlerne indløselige i ethvert Øjeblik, desto mere forringer man Værdien af Seddelprivilegiet; konsekvent ender man i Macleods Forlangende om ædelt Metal som den eneste berettigede Seddeldækning, et Forlangende, hvis Opfyldelse vilde tilintetgjøre hele Institutionen. Men er det rigtigt, at Sedlernes Indløselighed er et væsenligt Hensyn ved Fastsættelsen af Dækningen, saa er der et andet Hensyn, der ikke er mindre vigtigt, det er Sedlernes stadige Omløb, og dette kan sikres paa den Maade, at Banken henlægger — ikke et mindre brugbart Omløbsmiddel for at sikre et mere brugbart, men en fast Fond af Værdier, der sikre Bankens Solvents. Vil man give en Mand Kredit, saa lader man sig jo først og fremmest bestemme af hans Soliditet; lader denne Intet tilbage at ønske, saa er man ikke saa nøjeregnende med Undersøgelsen af, om han ligger med rede Penge i Kassen til at betale med. Nu kan det maaske siges, at den store Mængde, der er Seddelbank-

ernes Kunder, føler sig nok saa tryk ved Tanken om, at Banken ejer et Sedlernes Værdi betydeligt overstigende Beløb i rentebærende Papirer som Sikkerhed for sin Gjæld; den forstaar bedre at vurdere en saadan Kapital end en Vexelportefeuille, hvis Værdi er uberegnelig for Udenforstaaende og i kritiske Tider ogsaa udsat for Foringelse. Der er derfor nok saa megen Udsigt til, at Seddelomløbet vil blive uforstyrret af paniske Indskydelser med en Garanti som den nævnte; men for at gjøre Skridtet fuldt ud burde man da ogsaa have tilsikret Sedlernes Ihænderhavere denne Dækning; den burde være et specielt Pant for Sedlerne. — Det kan herefter forstaaes, at en Lovgivning, som ikke tror at kunne løse den svære Opgave: en fuldt rationel Seddeldækning, slaar sig til Ro ved den lettere, at sikre Sedlernes stadige Omløb, saa godt ske kan, navnlig hvor Talen er om en Række Smaabanker, der ikke have Raad til at holde et «kostbart» Dæknings-system, og som desuden have en Statsbank i Ryggen.

IV. Postremisvexlerne.

Den Forretningsgren, der bestaar i at sælge Vexler paa fremmede Pladser, hører til Bankhaandteringens ældste og oprindeligste. Men den omfatter som oftest væsentligst Salg af «fremmede Valuter» eller Vexler paa udenlandske Bankpladser. Ved at sælge en Vexel paa en indenlandsk Plads er der ordenligvis ikke anden Fordel end en højst ubetydelig Rentefortjeneste, og selv dette kun da, naar vedkommende Bank har Penge indestaaende paa Udbetalingsstedet eller Filialer, paa hvilke den kan trasere uden Opofrelser. De svenske Banker, Seddelbanker saa vel som Aktiebanker, gjøre i denne Henseende en

Undtagelse; de sælge Vexler paa hvilkenksomhelst Bankplads i Landet uden nogensomhelst Godtgjørelse, og naar man erindrer, at der omtrent er 150 Byer og Pladser i Sverig, som have Bankkontor, vil man forstaa, hvilken Fordel dette er for Publikum. Disse Vexler, der gaa under Navn af Postremisvexler, ere allerede for vel kjendte af vore Forretningsfolk til ikke at fortjene en udførligere Omtale; de aabne desuden Øjet for en Side af Bankvirksomheden, som i Danmark er saa godt som slet ikke exploiteret, og af hvilken man maaske kan have Noget at lære.

Postremisvexlen er en indenlandsk Vexel, udstedt af en Bank enten paa denne selv eller paa en anden Bank, lydende paa bestemt Navn og betalbar ved Forevisning. Disse ere dens Karaktermærker. Hvad Affattelsen forøvrigt angaar, viser den svenske Bankpraxis en broget Mangfoldighed af Variationer; snart er den en egen (Sola) Vexel, snart en Primavexel; den udstedes snart af Hovedkontoret paa Filialen eller omvendt, snart af en enskild Bank paa en Aktiebank eller af en af disse Arter paa en anden af samme Art o. s. v. Men for de ubetinget allerfleste af disse Vexler gjælder, at de, hvad enten dette følger af deres Affattelse eller ej, indløses af alle private Banker i Landet. Det er saa langt fra, at Konkurrencen imellem de mange Banker her gjør Skade, at den meget mere i Kraft af Gjensidighedsprincipets Fordele gjøre Bankerne til hverandres Kommissionærer, i det Mindste paa saadanne Pladser, hvor vedkommende Seddeludsteder ikke har noget dertil specielt bemyndiget Institut.

Som Indlaansforretning betragtet — thi Postremisvexlerne repræsenterer jo altid en indbetalt Kapital — staar denne Vexeludstedelse midt imellem Sedlerne og Deposi-

tionerne. Den repræsenterer for Banken en indbetalt kontant Sum, som til enhver Tid kan fordres tilbage; men Banken kan ikke, som ved Sedlerne, vilkaarligt forøge denne Sum; det er Publikum, som tager Initiativet til Forbruget, ikke Banken. Faren for Misbrug fra Bankens Side er derfor endnu mindre her end ved Seddelemissionen, og da Omløbstiden efter disse Papirers Natur ordenligvis er kortere og Forbruget stærkt begrænset, behøver man ikke at binde Bankerne til bestemte Dækningsformer, hvad man heller ikke har gjort (undtagen for Rigsbankens Vedkommende, hvor de henregnes til «Seddelstokken»). Den Sum, Bankerne have omløbende paa denne Maade, og hvis Rente udgjør Bankernes Fortjeneste, beløber sig for Tiden for de ønsk. Banker til $5\frac{1}{2}$ à $6\frac{1}{2}$ Mill., for alle Bankerne (incl. Rigsbanken) til over 9 Mill. (jfr. iøvrigt Tabellen).

Der er desuden en anden Side, fra hvilken disse Vexler frembyde en Ejendommelighed; det er i Forhold til udenlandske Betalinger. Den Omstændighed, at de ere udstedte af bekjendte Bankinstituter og betalbare strax og overalt, tilsikrer dem en stor Kredit udenfor Landets Grænser, og medens Sedlerne have en vis Tendens til at holde sig indenfor Landets Territorium, for saa vidt der ikke ved særlige Overenskomster skaffes dem et Indløsningssted udenfor samme, ere Postremisvexlerne nærved at antage Karakter af et udenlandsk Betalingsmiddel. De ere, naar Talen er om mindre Poster, snart den almindelige Form, i hvilken svenske Kjøbere betale danske og norske Sælgere, og de udvide deres Territorium mere og mere. I Nordtyskland, særligt Hamborg og Lübeck, ere de blevne en søgt Handelsvare for Banker og Bankierer, ja det er ikke uden Exempler, at de komme tilbage

fra Hjertet af Amerika, hvorhen de ofte sendes af Emigranternes herboende Slægtninge.

Til den Udbredelse, disse Papirer saaledes have faaet endog udover Landets Grænser, bidrage næst efter deres lette Indløselighed og deres Udstederes Kredit især to Egenskaber; den ene er deres Vexelform, den anden at de ere stempelfrie (ligesom overhovedet Vexler, udstedte i Sverig paa Indlandet). Jo længere man kommer fra det Sted, hvor et Omløbspapir er udstedt, desto vanskeligere er det at vurdere Udstederens Sølvens; Vexlens Betydning som Handelspapir beror derfor paa det samlede Ansvar, der paahviler samtlige Vexeldebitorer overfor Regresfordringer. En saadan Virkning, som jo ikke opnaas ved en blot Anvisning, letter selvfølgelig i høj Grad Papirets Omsættelighed. Hvad Stempelskatten angaar, kunde det synes, at denne havde mindre at betyde, naar den nedsattes til et Minimum (som efter vor Lovregel om korte Vexler). Men det er en Kjendsgjerning, at smaa Afgifter for en Forretningsmand ere irriterende i Længden, og at Omsætningen for at undgaa dem ofte skaber sig nye Former, som kunne forekomme en Ikke-Handelsmand besværligere end Afgiften. Ved disse Egenskaber — Vexelform og Stempelfrihed — komme Postremisvexlerne til at staa i Klasse med et Omsætningspapir, hvis økonomiske Betydning er langt større, nemlig de saakaldte «cheques», saaledes som disse have udviklet sig med England til Hjemsted. I privatretlig Henseende ere disse Papirer selvfølgelig forskjellige; «chequen» er en Vexel paa Banken af en af Bankens Kunder, altsaa ikke Bankens Gjældsfor skrivning, Postremisvexlen er — selv om dens Form er en trasseret Vexels — i Realiteten en egen Vexel, udstedt af Banken. Men i økonomisk Henseende

— som Middel til Overdragelsen af Pengesummer — spille de en væsentligt ensartet Rolle. For cheque'ns Vedkommende er det et Faktum, at Stempelfriheden er dens historiske Ophav (hvad der dog ikke har forhindret, at man f. Ex. i Frankrig har gjort den til Gjenstand for Beskatning); naar de engelske «promissory notes», Bankens egne Vexler, ere mindre i Brug end cheques, skyldes dette formentligt netop, at de første ere stempelpligtige, de sidste ikke*).

Det lader sig ikke nægte, at Omsætningsmidler som de her omhandlede høre til det, som man, naar man en Gang har lært det at kjende, ikke godt kan undvære. Er det først blevet indset, at de paa en Gang indeholde en Rentefordel for Banken uden at medføre Seddeludstedelsens Farer og en Fordel for Publikum, som derved med Lethed

*) Uagtet Stedet ikke her er til at belyse cheque'ns Begreb og Natur, skal det dog paa Grund af den Omtale, Cohns Afhandling om dette Emne (i Zeitschr. f. vergl. Rechtswissensch. I) har fundet her i Tidsskriftet, bemærkes, at det Resultat, hvortil denne Afhandling kommer, vistnok er uden stor Værdi. Naar den sammenlignende Methode, som Forf. anvender, fører til den Slutning, at hverken cheque'ns Egenskab af a-vista Anvisning, dens Stempelfrihed eller Begunstigelse i denne Retning, heller ikke Egenskaber hos Trassaten ere nødvendige Begrebsbestemmelser for dette Papir, men at cheques ere «schriftliche Zahlungsaufträge, welche eine Person einer andern mit vorgängiger Zustimmung derselben erteilt», saa mangler et saadant Begreb enhver rimelig Grænse. En tre Maaneders Vexel, trukken i Henhold til en indrommet Blankokredit, vilde herefter kunne kaldes en cheque. Dette kan naturligvis ikke være Meningen. I juridisk Henseende er cheque'n en Anvisning, der staar Vexlen nær, men ved positive Bestemmelser dog er udsondret fra den; Interessen ligger imidlertid paa dens økonomiske Side, og om der end kan paa-vises mange Afvigelser fra Typen, er det dog vistnok rigtigt at fastholde Papirets Egenskab af Sigtvexel og at accentuere dets begunstigede Stilling i Henseende til Stempelskatten; s. ogsaa Macleod l. c. I S. 253.

kan overføre smaa Beløb fra Sted til Sted, ja endog skabe sig en bekvem Form for Remisser til Udlandet og Returer derfra, saa fortjener det Opmærksomhed, om Systemet ikke lader sig overføre til andre Lande. Den første Betingelse herfor er naturligvis, at der findes Bankkontorer rundt om i Landet, og i den Retning er Danmark just ikke heldigt stillet; den næste er, at de forskjellige Bankinstituter samvirke og benytte hverandres Tjenester. Den eneste Bank, der udsteder egne Vexler, betalbare i Provinserne, er — saa vidt vides — Nationalbanken; men disse Papirer indløses udenfor Bankens Kontor og Filialer kun i Amtstuerne; de øvrige Banker trassere neppe som Regel paa Andre end deres Filialer og betinge sig et Vederlag derfor. Et Gjensidighedsprincip, om muligt i Forening med Ophævelsen af Stempelskatten paa a-vista Vexler, i al Fald naar de udstedes af Banker, vilde formentlig være til Nytte for den indenlandske Omsætning.

Det bør imidlertid indses, at en Benyttelse af Postremisvexlerne i større Omfang, selv om den ingenlunde betinges af Seddelbankernes Decentralisation, dog højligt lettes derved. Til at honorere Dispositioner uden Forberedelse efter en betydeligere Maalestok hører der en Kasse, som de mindre Provinsbanker ikke have Raad til at holde; kun naar Indløsningen kan ske ved et nyt Kreditmiddel, altsaa ved Hjælp af Sedler, kan den gaa uhindret for sig. Men at dette Omsætningsmiddel dog ikke er afhængigt af Seddeludstedelsen, det viser den store Del, som de svenske Aktiebanker have i dets Benyttelse.

V. Aktivforretningerne.

De Midler, en Bank samler sammen til Frugtbargjørelse og Forrentning, benytter den til at tilfredsstille

Markedets Laanetrang; dens Egenskab af Kreditinstitut beror just paa, at den benytter Kreditten for at give Andre Kredit. For saa vidt ere alle aktive Bankforretninger ensartede. Men jo mere et saadant Institut baseres paa fremmed Kapital, desto vigtigere bliver den Opgave at laane ud ikke blot paa en betryggende Maade, men under Former, som holde Bankkapitalen i en stadigt flydende Form. I Bevidstheden om, at den en Dag kan blive berøvet den Støtte, hvorpaa den bygger, bør Banken stræbe hen til, at dens Udlaan ske paa kortest mulig Tid og imod Sikkerheder, som let lade sig afhænde. De svenske ensk. Bankers dobbelte Egenskab af Seddel- og Depositobanker gjør derfor en Prøvelse af Aktivforretningens Brancher til en lige saa interessant som vigtig Del af enhver Undersøgelse vedrørende deres Virkemaade.

Nogen Ejendommelighed i Forhold til den sædvanlige Bankpraxis frembyder Forretningens Art hovedsageligt kun paa ét Punkt, nemlig Kassakreditivernes store Udbredelse. Den Sum, der er udlaant paa denne Konto, udgjør f. T. for de ensk. Banker c. 51 Mill. og har i den nærmest foregaaende Tid været betydeligt højere, næsten den samme som den til Diskontering af indenlandske Vexler anvendte Sum*); paa Antallet af disse Konti kan man ligeledes spore en stærk Benyttelse; de udgjorde

*) For Rigsbanken er Forholdet samtidigt dette:

Diskonterede indenl. Vexler	Mill. 8,81
Udlaan paa Kasse-Kredit.	— 8,63
og for Aktiebankerne henholdsvis	
	— 21,63
	— 16,63

altsaa er ialt udestaaende paa Kassekreditiver c. 76 Mill. For $\frac{1}{2}$ Aar siden var Summen næsten 12 Mill. større.

d. 30. Juni 1871	c. 11,490
- 30. — 1875	- 16,070
- 31. Dec. 1879	- 17,350

Ogsaa i denne Retning har man haft det skotske Forbillede til Mønster. I Virkeligheden er Kassekreditivet ogsaa et naturligt Supplement til Depositovirksomheden; naar den sidste gaar ud paa at opsamle den ledige Kapital for, om saa for nok saa kort Tid, at anvende den i produktivt Øjemed — altsaa at hindre, at Publikums Kapitaler ligge ledige — saa gaar Kreditivbevillingen ud paa, at hindre, at Bankens Udlaan ligge ledige; der gives nemlig i denne Form Laanet en vis Elasticitet, det lempes efter den Tid, Kunderne have Brug for det, med Adgang til paa ethvert Tidspunkt at afbetale, hvad der ikke kan anvendes, for atter at optage det i et senere Øjeblik. Kreditivet er den mest bevægelige af alle Udlaansformer, ikke blot efter sine Muligheder, men ifølge sin økonomiske Bestemmelse; misbruges det til at aflukke Banken staaende Laan, saa opsiges det. Der er imidlertid rejst Tvivl om Hensigtsmæssigheden af at forene denne Forretning med Seddelbankvirksomhed, navnlig fra det Synspunkt, at Kreditiverne i kritiske Tider, naar Banken selv har Brug for sine disponible Midler, ville bidrage til at unddrage den disse*). Til en vis Grad gjælder dog denne Mislighed om al Udlaansvirksomhed; naar det kræves, kan Banken altid indskrænke Kreditivbevillingen saa vel som Diskonteringen, uden at det Ene vil være mere føleligt for Kunderne end det Andet, og for saa vidt man mener, at der ved Forhøjelse af Diskontoen altid vil være Adgang til at begrænse Diskonteringen til det Nød-

*) s. Hertzberg l. c. S. 20 og 68.

vendigste, saa ses det ikke, hvorfor en Forhøjelse af Udlånsrenten ikke lige saa godt skulde kunne indskrænke Benyttelsen af Kreditiverne som Tilbuddet af Vexler. En Indvending mod Kassekreditivet, hentet fra dets Egenskab af Lombardlaan — d. e. dets Bevilgelse mod haandfaaet Pant som Sikkerhed — vilde være mere berettiget, men er ikke af stor Betydning for Sverig, hvor Kreditivet vist lige saa ofte, om ikke oftere, er tilstaaet paa personel Sikkerhed (Kavtion).

Blandt de øvrige Udlånsforretninger er selvfølgelig Vexeldiskonteringen den betydeligste. I Overensstemmelse med mindre Seddelbankers Opgave at lette den indenlandske Omsætning er det blot de indenlandske Vexler, som her tænkes paa. Naar disse Banker desuden holde en lille Portefeuille af udenlandske Vexler — for Tiden over 6 Mill., men i det Hele hidtil et betydeligt lavere Beløb uden store Svingninger — saa kan en saadan Placering have sin Berettigelse, navnlig som Surrogat for en Guldbeholdning; men som Regel ligger den dog udenfor de mindre Seddelbankers Opgave og Virkekreds (s. Wagner l. c. S. 275), og disse Vexler kunne i al Fald ikke betragtes som et virkeligt Udlån i produktivt Øjemed; de staa, afset fra Rentefortjenesten, fra Bankens Standpunkt betragtede, nærmest i Klasse med dens Kasse.

Ved Siden af de c. 60 Mill., som Bankerne have placeret i indenlandske Vexler, staa c. 20 Mill. placerede i Gjældsbreve med udelukkende Navnesikkerhed og c. 3 Mill. udlåante mod Kavtion. Grænsen imellem disse 2 Klasser er særdeles vag og beror kun paa den rent tilfældige Omstændighed, om der for Laanet er deponeret et selvstændigt Gjælds brev som Haandpant, i hvilket Tilfælde det henregnes til den første Klasse. Ogsaa disse Rubrikker

bør vistnok rigtigst betegnes som korte Udlaan. Man er neppe berettiget til at anse «Udlaan mod Borgen» for identiske med staaende Laan*); de kunne efter deres Beskaffenhed lige saa godt være korte Laan som den større Gruppe, og de ere det vistnok ogsaa.

Af en væsenligt forskjellig Karakter ere derimod de saakaldte Lombardlaan, Udlaan mod Realsikkerhed, navnlig Haandpant. Der er i Theorien megen Tvivl om deres Fortjenstfuldhed; men mere eller mindre benyttes de dog overalt. Fra nogle Sider fordømmes de absolut; Macleod (l. c. II S. 421—23) siger om dem, at de oftest ere en Form for faste Laan, der tilstaaes Personer i uproduktive Øjemed for at hjælpe dem ud over Følgerne af uheldige Fondsspekulationer. Af nyere Bankteoretikere tages de derimod ikke blot som et nødvendigt Onde, men betragtes som en naturlig og retmæssig Bankforretning; Wagner sætter endog Lombardlaanene ved Siden af diskonterede Vexler som de Aktiver, der bør udgjøre den specielle Dækning for Banknoterne. Det erkjendes imidlertid, at man i al Fald bør skjelne imellem de enkelte Arter af Lombardlaan efter Sikkerhedens Beskaffenhed. Bestaar denne i Prioriteter i fast Ejendom eller i Varer, kan der indvendes mod den, hvad der principielt gjøres gjældende mod Seddelbankens direkte Deltagelse i Hypothekforretninger og i Varespekulationer, nemlig at det ligger udenfor dens Opgave og binder Kapitalen paa en uheldig Maade; udgjøres Sikkerheden derimod af Værdipapirer som Obligationer og Aktier, saa er den tilsyneladende Realsikkerhed jo i Grunden en Personalsikkerhed, idet den beror paa vedkommende Foretagendes Kredit, af hvilken atter Effekt-

*) s. dog Hertzberg l. c. S. 32.

ernes Realisationsværdi afhænger. Ere atter i sidste Tilfælde Obligationerne Statens, saa kommer Banken ved deres Overtagelse ind paa den farefulde Vej at blive Statens Kreditor, hvad der med Rette anses for uheldigt, fordi Staten muligvis er solvent nok, men hører til dem, der betale meget langsomt; men denne Fare er dog, vel at mærke, nærmest kun tilstede for en Centralbank, mindre for en Række Smaabanker, der ikke ere kapitalstærke nok til at friste Statens Laanetilbøjeligheder. — Med stor Udførlighed indeholder den svenske officielle Bankstatistik de fornødne Oplysninger om disse Laan. Hos de ensk. Banker udgjøre de f. T. c. 40 Mill., deraf

mod Sikkerhed i Prioritetsoblig.	Mill. 24,42
— — i Varer og diverse	— 2,61
— — i off. Papirer	— 4,62
— — i Aktier	— 9,10

altsaa c. $\frac{2}{3}$ af Diskonteringernes Beløb. Som det ses, udgjøres den aldeles overvejende Del af Laan mod Værdier i faste Ejendomme*).

Angaaende de øvrige Aktivposter skal kun bemærkes, at Bankerne have anlagt c. 26 Mill. i Statspapirer og rentebærende Obligationer, en Placering som efter det Foranførte ikke kan anses for særligt uheldig, selv om den efter den hidtil gjældende høje Rentefod neppe har været synderligt fordelagtig i Henseende til Udbyttet.

*) Til Sammenligning: Summerne paa de tilsvarende Konti udgjorde

i Rigsbanken	i Aktiebankerne
Mill. 2,79	Mill. 6,50
— 2,76	— 1,36
— 2,99	— 2,55
— 3,16	— 3,98
<hr/> Mill. 11,24	<hr/> Mill. 14,39

Gaa vi nu over til at undersøge, hvorledes disse Aktiver forholde sig til Bankernes Passiver, saa bliver det Første, der maa lægges Mærke til, at samtlige Aktiver hefte i Forening for samtlige Passiver. Den oftere foreslaaede Fremgangsmaade, at lade visse Midler specielt hefte for Sedlerne eller for Sedler og Indlaan og Resten af Midlerne for Passiverne som Helhed, er ikke fulgt i Sverig, og det skjøndt det havde ligget nær under en Ordning, hvor Seddelemmissionen er sat i bestemt Forhold til den indbetalte, i visse foreskrevne Kapitaler placerede Grundfond, hvilke med det solidariske Ansvar til Hjælp maa siges at være en passende Betyggelse for Seddelkreditorerne. Ligesom det solidariske Ansvar strækker sig til alle Bankens Forpligtelser, saaledes hefte alle dens Aktiver lige fuldt for Sedler og Postremisvexler som for Indlaanene.

Det bliver under saadanne Omstændigheder altid mere eller mindre en Konstruktion, naar man vil fordre eller søge efter et bestemt Forhold mellem visse Aktiver og visse Passiver. Ser man imidlertid bort fra Driftskapitalen paa dens forskjellige Konti og fra tilfældige Poster i Mellemlægning med andre Banker, og sammenligner man derpaa under Et alle korte Indlaan, inclusive Sedler og Postremisvexler, paa den ene Side med alle korte Udlaan, baade mod Personal- og Realsikkerhed, samt Kassen paa den anden Side, saa vil man finde, at Forholdet f. T. udgjør

Passiva	c. Mill. 219
Aktiva	- — 203

et ingenlunde uheldigt Forhold, naar man betænker, at den lovmæssige Notedækning, som udgjør c. 45 Mill. i

Grundfonds- og Reservefondshypothek, ikke er tagen med i Beregningen.

I Henhold til det ovenfor under Seddeldækningen Anførte er man imidlertid berettiget til at gaa ud fra, at den lovbefalede Seddeldækning ogsaa faktisk repræsenterer den ved Seddeludgivelsen stiftede Gjæld, altsaa at Sedlerne anses for sikrede ved de nysnævnte «Hypotheker», eventuelt i Forbindelse med en Del af Kassebeholdningen. Under denne Forudsætning viser der sig for de øvrige korte Indlaan — afset fra Postremisvexlerne, som faktisk indløses ved Hjælp af Sedlerne og derfor i Henseende til Dækning nærmest bør sammenstilles med dem — et ved sin Overskuelighed interessant og for en Bedømmelse af Sikkerheden beroligende Resultat. Det fremgaar af Tabellen, at naar man sammenlægger Depositions- og Upp- & Afskr.-Konti (de korte Indlaan) paa den ene Side og diskonterede indenlandske Vexler, Udlaan mod Gjælds-brev, paa Kassekreditiv og mod Borgen (de korte Udlaan) paa den anden Side, saa ville disse Summer findes at svare til hinanden næsten ganske nøjagtigt i Tidsrummet 1872—78. Der er i disse Tal en gradevis Stigning indtil Midten af 1877, derefter en Dalen; men Aktiv- og Passivsummerne følges ad aldeles regelmæssigt. Man har altsaa kunnet anbringe de korte Indlaan i korte Udlaan uden at behøve at gaa til Lombardlaanene som Placering for disse bevægelige Værdier. Dette viser paa den ene Side, at de Bankerne betroede Kapitaler have været fornødne til at tilfredsstille Markedets Trang, og paa den anden Side, at Bankforretningen som Helhed er ført med et naturligt Blik for, hvad der er disse Kapitalers Bestemmelse. Fra Slutningen af 1878 brydes denne Harmoni dog mere og mere; Afstanden mellem de korte Indlaan og de korte Udlaan

voxer og gaar tilsidst op til c. 25 Mill., hvormed de første overstige de sidste. Naar man vil undersøge, hvor disse 25 Mill. ere blevne af, saa vil det vise sig, at de ingenlunde ere placerede paa fastere Hænder; tvertimod ere ogsaa Lombardlaanene samtidigt gaaede ubetydeligt ned. Det viser sig ved en nærmere Sammenligning af Regnskaberne, at disse Midler ere anbragte, dels i en noget større Kassebeholdning og i et lidt forøget Obligationsforraad, men hovedsageligt i et langt stærkere Forhold til Udlandet. Medens Beholdningen af udenrigske Vexler er voxet — i det sidste Aar med over 200 pCt. — er samtidigt Benyttelsen af udenlandsk Kredit formindsket fra c. 13½ Mill. til c. 3 Mill. og den hos udenlandske Bankforbindelser staaende Sum voxet fra c. 800,000 Kr. til c. 2,100,000. Man har altsaa anset det for nødvendigt at styrke sin Beholdning af disponibel Kapital for at møde de Vanskeligheder, kritiske Tider kunde bringe, og samtidigt vist, at man i Nødsfald kan undvære den store udenlandske Kredit, der hidtil har været anvendt.

VI. Kontrolbestemmelser.

Til Slutning skal det endnu angives, hvilke Forholdsregler der ere trufne til Overholdelse af de i det Foregaaende angivne Forskrifter og til Iagttagelse af de af Bankpolitiken nødvendigt følgende Hensyn. Er det end sandt, at den bedste Kontrol for et Banksystem er Publikums stadige Aarvaagenhed og Interesse overfor en Institution, der griber saa mægtigt ind i dets Velvære, og maa det end indrømmes, at Pressen og Administrationen ved hyppige Sammenstillinger og Offenliggjørelser af statistiske Data gjøre Alt, hvad man kan forlange, for at

vejlede Publikum, saa kan det dog ikke ventes, at Receptiviteten hos en stor Del af Befolkningen skal være udviklet nok til, at man kan betragte den offentlige Dom om disse Instituter som et Værn mod alle Misbrug fra deres Side.

Fremfor Alt bør det mærkes, at der paahviler Bankerne Forpligtelse til at indsætte Revisorer med det Hverv at foretage et aarligt Gjennemsyn af Regnskaberne. Disse Revisorer skulle være 2 eller flere og oppebære en passende Løn for deres Arbejde, der vel at mærke ikke er indskrænket til en blot Talrevision.

Den Statsautoritet, under hvilken Bankerne sortere, er Finansministeren og under ham «Kongens Befalingshavende» (Landshøvdingen). Bankerne ere forpligtede til at holde deres Bøger og Regnskaber tilgængelige for disse Avtoriteter til enhver Tid, at meddele Finansministeren alle de Oplysninger, som af ham begjæres, efter hver Maanedes Slutning at tilsende Ministeriet en efter særligt foreskreven Formular og i Overværelse af Landshøvdingen eller hans Repræsentant udarbejdet Oversigt over Bankens Stilling med Angivelse af den for de forskjellige Ind- og Udlaansgrene noterede Rente, samt endeligt til at indsende Ministeriet Revisionsberetningen og lade samme offentligt bekendtgjøre. Overtrædelser af disse Bestemmelser kunne, naar de efter gjort Udsættelse ikke afhjælpes inden en Maanedes Forløb, berettige til at anse Oktrojen for forbrudt.

Hvis en Bank ikke paa Forlangende indløser sine Sedler med Guld og Seddelejerer efter Optagelse af Notarialprotest anmelder dette for Overavtoriteten, skal denne suspendere Bankens Virksomhed og Oktrojen eventuelt anses for tabt.

Viser det sig efter et Aars reviderede Regnskab, at Banken har tabt Reservefonden og 10 pCt. af den Grundfond, som de solidariske Interessenter have indsat, skal Banken sættes i Likvidation og Interessentskabet opløses, saafremt det ikke erklærer sig villigt til inden 3 Maaneder at restituere Grundfonden til dens oprindelige Beløb.

Disse Kontrolbestemmelers Værdi beror selvfølgelig paa, hvor samvittighedsfuldt de overholdes. I denne Retning har Opdagelsen af de mærkelige Bedragerier i Vadsstenabanken givet Anledning til at befrygte en vis Slaphed fra Administrationens Side; at en Administration er temmelig magtesløs, naar den ikke tør gaa ud fra Sandfærdigheden af de Talstørrelser, der forelægges den, er dog indlysende.

Ann. Den i det Foregaaende oftere omtalte Tabel over de vigtigste Aktiv- og Passivkonti findes optagen i forrige Hefte S. 337—338.
